

**Vue'ppes
viõkkvää'ld
vuâlla šõddâm
õõldâsooumže**

NAISTEN LINJA

Siiskâž

Aalgtoš	3
Mii paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldd lij?	4
Mä'htt toobdam, mii lij viõkkvä'ldd?	5
Mõõn diõtt vuâlggmõš lij nu'tt vaiggâd?	6
Õõlgci-a mu'st kâssjõõttâd äšša?	7
Mä'htt äälgčim mainsted ää'sšest?	8
Mä'htt vuäitam vie'kkted?	8
Mâi'd ij ka'nnet tuejjeed?	10
Mä'htt õõldâsoummu staanvuõd vuäitt pue'reed?... ..	10
Âân huõl jijstad!	12
Neezni määngnallšemvuõtt	12
Vie'kkteei õhttsažtuejjkruugg	15
Viõkkvä'ldest âarrai vuõiggâdvuõd	16

Aalgtoš

Tät vuä'ppes lij nu'bb teäldök algveärlâst "Lij-a kii-ne tobddmad neezan viõkkvä'ldest" –čõõdtummšest da tõt lij teäggtummu Vuõiggâdvuõttministeria miõttâm valdiaveä'kkvuõdâst reä'kkõsuhri tuärjeemkääzkkõõzzid ee'jjest 2017.

EU uhrrdirektiiv (direktiiv 2012/29/EU) šiõttad reä'kkõõz uuhri vuõiggâdvuõdîn kuõskee'l si'jjid u'vddemnallšem teäđ, tuärjjei da suõjjõõz di sij vuässõõttmõõžž reä'kkõsvuõiggâdvuõdlaž mõõntõõllmõõžžid¹. Uhrrdirektiiv puu'ti muttsid Lää'ddjânnam lää'jjšiõttummša ee'jjest 2016. Muttâz kue'skķe jeä'rben õõlgtummuž i'lmmted uuhr vuõiggâdvuõdîn, persoonlaž a'rvvõõz da tuärjeemkääzkkõõzzid vuä'pstummuž. Täid kiiõttõõlât tä'st vuäppsest lãâggast "Viõkkvä'ld vuäinnam vuõiggâdvuõd".

Paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldin miärktep tä'st intiimâst kõskkvuõdâst šõddâm viõkkvä'ld, koon tuejjei lij neezan pie'llkuei'mm, ouddlõs pie'llkuei'mm, seä'brjõõttâmtaaurõš le'be ouddlõs seä'brjõõttâmtaaurõš. Hã't činlmõõvvâp viõkkvä'ldest âârram neezni tuärjummša, tuäivvap, što še paarrkõskkvuõttviõkkväldda jõuddam âummai õõldâsoummu vuäžžã tä'st vuäppsest taarbšeei teäđ. Tä'st vuäppsest kiičlõõttâp va'stteed kõõčcmõõžžid, koid viõkkvä'ldest âârram neezni õõldâsoummu liã põhttam õlmma vää'ldeen õhttvuõd Naisten Linjaan (Neezni li'nn'je). Naisten Linja (Neezni Liinj) õhttvuõdîn nu't 10 prosee'nt puä'tte Paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldest neezni õõldâsoummîn.

¹ Euroop union veerglaž löstt 2012.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=EN>

Mii paarrkõskkvuõtt viõkkvä'ldd lij?

Paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldd lij Lää'ddjânemest miâlggâd almmjallaš, da tääu'jben tõt lij neeznid šõddi viõkkvä'ldd da neezzan jiijjâs taaurõõžž tuejjeem. Tõ'nt vi'jtjep tuejjei saa'nin taaurõš. Ee'jjest 2014 õlmmstõttum tu'tkkummuž mie'ldd pâ'jjel pie'll lää'dd neeznin lij jõuddam viõkkväldda ouddlõs le'be änn'jõž taaurõõžž tuejjeel2. Päärna šâ'dde viõkkväldda pâi, gu nu'bb puärrsin äänn viõkkvää'ld õõldâs taaurõ'šše.

Taaurõõžž neezna paarrkõskkvuõđđâst tiill'õõvvâm viõkkvä'ldd lij täujja vää'ldäännmõõžž, koon veäka taaurõš kiččlâtt vaaldšet da kontrollâ'stted neezzan. Paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldd vuäitt õčndõõttâd määngnallšmen tuejjan. Tõt vuäitt lee'd ouddm.

- jioğgsaž viõkkvää'ld, hâ't mâka nõõmmtõõllmõõžž, kuddtee'men tuejjeem, vuállava'lddmõõžž, akkõõllmõõžž, jee'res ooumažkõskkvuõđđin čârnummuž da kontrollâsttmõõžž,
- ekonoomilaž viõkkvää'ld, hâ't mâka neezzan tie'ğgi ää'nnmõõžž kontrollâsttmõõžž da tuejast jie'llem cõggmõõžž
- fyysisk viõkkvää'ld, hâ't mâka liikummuž cõggmõõžž, špeigmmõõžž, čormummuž, čiõhčmõõžž, vuei'v tääkkmõõžž da peessain tuejjuum viõkkvää'ld
- seksuaal'lažvuõđ neu'rreei viõkkvää'ld, hâ't mâka seksshäämmid pääkkummuž,

raiskkjummuž, seksuaal'laž okknâttmõõžž da neezni ci'sttjem sekssojektten

- ne'ttviõkkvää'ld, hâ't mâka neezzan some - kanaal kontrollâsttmõõžž, te'lfoon da ne'ttpâä'šsaaggi lookkmõõžž le'be neezzan nõõm äännmõõžž di
- vä'jjeem, kuä'ss ouddlõs taaurõš seu'rrai, suâlad teäđaid, heämmad le'be akkâall neezzan võl seä'brjõõttâmkkõskkvuõđ puu'deen.

Paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldd lij hää'rvelid õhtt pâäđtuejjummuš, pâi täujja neezna šâ'dde tääu'je'ld määng jee'resnallšem tuejjummuž. Kook-ne viõkkvää'ldest se'lvnam neezzan liä sârnnam jie'llem viõkkvää'ld sää'i'mest, koin lij vaiggâd piässsâd meädda.

Viõkkvä'ldd vuäitt ä'lğged siõmmnai siõmmnai. Tõt vuäitt lee'd neezzan naa'li, na'zvaani le'be ouddm. tuej ärvstõõllmõš, suttmõš uu'cces aa'ššin, säärnte'mesvuõtt le'be tõn, što ij neezzan vuäžž ouddmeärkkân vue'dđed nokk. Ääi'j mie'ldd viõkkvää'ldest lij nää'llen lâssned da kõrrned. Paarrkõskkvuõttviõkkvää'ldest samai hue'nes tuejjad tõt, što tuejjei lij neezna rää'kkes, õõldâsooumaž, keäzz neezzan lij ääsktõõvvâm da keäzz son luõ'ttai le'be lij luõ'ttjam.

Paarrkõskkvuõttviõkkvä'ldd ij leäkku ni kuä'ss sovum ij-ka leäkku ni kuä'ss viõkkväldda jouddam vie'rr. Viõkkvä'ldd paarrkõskkvuõđđâst ij takainalla puud viõkkvää'ld vuäžžai mu'tteen tuäimmjummušes le'be mie'dteen viõkkvä'lddasaž taaurõõžž õõlgtummšid. **Vasttõs viõkkvää'ldest da tuäimmjummuš muttsest lij pâi tõn tuejjejest.** Viõkkvä'ldd lij reä'kkõs.

Juõ'kk paarrkõskkvuõđđâst liä jee'resmiõllsažvuõđ da reeid. **Reeidõõttmõš da viõkkvä'ldd liä kuuitâg jee'res ää'šš.** Öõut-tääss'saž ja ci'sttjei paarrkõskkvuõđđâst kuhhtuin vue'ssbeä'lin lij vuõiggâdvuõtt frijnalla õlmeed jurddjeez, tuejjeed jiijjâs tu'mmstõõgggeež, lee'd jiočč mä'htt lij da keälddõõttâd seksuaal'lâst kõskkvuõđđâst. Täk ää'šš jiä takainalla tiõuddu nuu'bb ää'neen viõkkvää'ld.

Mä'htt toobdam, mii lij viõkkvä'ldd?

Leäk možât pe'cclõõvvâm keän-ne toobdâs neezzan vue'jjest, da kaaddak suu pirr viõkkvää'ld õõldõskõskkvuõđđâst. Ton säättak tobddâd, što puk jeä'la suännai paarrkõskkvuõđđâst puärast.

Puõ'tti ää'šš vi'jtje tõõžž, što neezzan vuäitt lee'd viõkkvää'ld vuällsi'žžen:

- Son tobddai põõllâm taaurõõžž le'be lij pâi samai haa'leei miõlltet tän.
- Son ij tuõstt vuei'nnlõõttâd na'zvaanin da ruäđin da veä'ltt te'lfoonâst saaggeem taaurõõžž tõ'st ääreem.
- Suu taaurõš ärvstâall le'be neu'rрад suu jârri lu'nn ääreem. Kuä'ss-ne neu'rrummuš vuäitt peittlõõttâd "hää'skvuõttân".
- Son sârnn, što taaurõš teä'ddad le'be pääkkat seksshäämmid.
- Taaurõš mie'rreeškuätt da kontrolliškuaätt suu tuejjummušid, keäin son vuäžž vuei'nnlõõttâd, mõõn kuu'kk son vuäitt äärrad doom äälgbeä'lnn da koozz son vuäitt ää'nned tie'ğgid.

- Son maainast täujja taaurõõžž loollivuõđđâst, suttlemvuõđđâst le'be vuä'msteeivuõđđâst.
- Son lij pe'cclõõvvâm da pe'ccelmiõllsaž. Suu jii'jjestâbddd lij huänn'nam le'be son lij panntakainalla jõõskâs.
- Su'st fyysisk čuõžžtummuž (obbmääl, hää'v, eeiktõõžž, tä'httmorddijummuž da jee'res...), leäša suu mainnâž čuõžžtummuš šõddmõõžžin jiä va'stted tõi šlaaj, le'be jee'resnallšem pää'rt tobddje šõddâm samai täujja.
- Päärna pâ'lle viõkkvää'ld tuejjei le'be sij liä čuu't jõõskâs le'be põõlâč. Neezzan ij haa'led kue'dđed päärnaid su'nne hoiddu.
- Rättkjem mâḡḡa ouddlõs taaurõš heämmad čõõđ ääi'j: säitt, seu'rrai neezzan le'be čäḡḡâtt neezzan domoi.

”Pue'rmõš taaurõš tuõđi vie'kkti muu. Son ij ni kuä'ss viärtam ij-ka vie'rrlõõvvâm muu.”

Mõnt vuâlggmõš lij nu'tt vaiggâd?

Åaugbeallsaž oummust vuäitt lee'd vaiggâd fi'ttjed, mõnt neezzan pââšš viõkkvä'lddosaž kõskkvuõđâst. Paarrkõskkvuõđâst vuâlggmõš vuäitt vaikkted samai hiâlpâs rä'tkkumšen. Jõs neezzan ij kue'd viõkkvä'lddosaž taaurõõžž, vuei'tet vue'jj juâ'tkkmõõžž ââ'nned neezzan vie'rren. Jõs jiõčč i'llak leämmaž ni kuä'ss viõkkvää'ld vuâllsi'žžen õõldâskõskkvuõđâst, vuäitt lee'd vaiggâd fi'ttjed viõkkvää'ld tuejjeem seu'rrjumšid.

Liâ äârrmest määng veä'r tõõžž, mõnt viõkkvä'lddosaž paarrkõskkvuõđâst čâuddõõttmõš lij vaiggâd.

- **Neezzan pââll, mâi'd taaurõš tuejjad neezzan vue'ljeen.** Taaurõš lij vuäittam ä'stted viõkkvää'ldin neezzan, ruâđid, pärnaid, pörttjie'lljid le'be jällmõõžž. Taaurõš lij vuäittam ä'stted še jiijjâs-soo'rmin.
- **Neezzan okknââšš** viõkkvää'ld vuâlla jouddmõõžž, taaurõõžž viõkkvä'lddosaž tuâimmjummuž, ooumažkõskkvuõđâst keähnelđ kiävvmõõžž da še paarrkõskkvuõđâst põõššmõõžž.
- **Neezzan räâ'kkast vól taaurõõžž, gu** tät i'llak samai pâi viõkkvä'lddosaž.
- **Neezzan tuäiv taaurõõžž mõttjem.** Viõkkvää'ld tuejjei vuäitt še jiõčč lâ'ppeed mõttjem da jõskkâm viõkkvä'lddosaž tuâimmjummuž. Kuhttu vuei'tte ââ'nned viõkkvää'ld tuejjeen mõõn-ne åâlgbeallsaž tuejjei, hâ't mâka veei'n da tuejjeaddas, kooi jõskkâm mie'ldd sij âskka še viõkkvää'ld puuttâm.
- **Neezzan lij čõnnõõttâm paarrkõskkvuõ'tte le'be** jorrdmõ'sše vie'nc ââ'jipei'vv-vuõđâst – "mie'tt da vuâsttašõddmõõžžin".

- **Neezzan âskk, što paarrkõskkvuõđâst põõššmõš lij pärnai ouddõõžž meâldlaž.** Viõkkvä'ldd vaaikat kuuitâg pâi še pärnaid.
- **Neezzan âskk, što viõkkvä'ldd lij suu jiijjâs vie'rr.** Neezzan vie'rtummuž šõddmõõžžâst lij õhtt täâujmõs kuânstin, koin viõkkvä'lddosaž taaurõõžž serdda vasttõõžž tuejain neezna da kiččlâ'tte u'vdedd vuõiggâdvuõđ viõkkvää'ld âânmmõ'sše: "Jõs ton jioč le'čči sârnnam/tuejjääm/mõõnnâm, tät ij le'čči šõddâm."
- **Viõkkvää'ld seu'rrjõssân** neezzan vuäitt tobdâd jiijjâs viõggtee'men da pââst'tee'men tu'mmjemtuõjju. Jiõggsaž viõkkvä'ldd muärr neezzan na'ddjõõžž jiõččân jiõccses da jiõččân juurdčemodjd.
- **Čârrõõttâmvuõtt da õhtnažvuõtt.** Taaurõš lij vuäittam rä'jted neeznes na'zvaanvuõđ--da ruâttvuõttkõskkvuõđ, da nu'tt čârreed suu jee'res ooumažkõskkvuõđâst. Vue'kk lij neeznest kiiččee'l samai vaiggâd, jõs suu kiõllsilttõs lij vânnai. jânnmasi'rdineezni vue'jj vuäitt hue'need še tõt, što sij jiâ viâlt'tkani toobd lââ'dd vie'kktemsysteem ja jiijjâs vuõiggâdvuõđeez.
- **Piârri, ruâdi, na'zvaankruugg le'be ââskvaž õutstõõžž teä'ddõs kuâđđjed kõskkvuõ'tte.** Neezzan vuäitt põõllâd piârri le'be õutstõõžž heelgeem suu.
- **Neezzan vuäitt smiõttâd, što ij son kuuitâg piâzz taaurõõžžâst râtckjed,** gu sij jälste u'cc pâi'kk-kââ'ddest, see'st lij õhtsaž toobdâskruugg le'be sij ko'le seämma etnlaž le'be ââskvaž õutstõ'sse.

- **Snäätnte'mes pue'ttiäi'gğ.** Neeznest i'lla jee'res pâi'kk, koozz mõõnnâd. õhtnažvuõtt da õhttu pi'rggummuš vuäitt tobdjed põõltee'jen. Neezzan pi'rggummuš vuäitt lee'd še kidd taaurõõžž puâđõõžžin. Jõs kõõčmõõžžâst lij lâä'mes le'be puârsmam neezzan, suu pi'rggummuš vuäitt lee'd še kidd viõkkvää'ld tuejjei u'vddem vie'kkeest.

Jõs tuu õõldâs sârnn põõllâm ouddlõs le'be änn'jõõžž taaurõõžž, ålgg tõt saakk vä'ldded tuõđlânji. **Viõkkvä'lddosaž paarrkõskkvuõđ vaarlaž ääi'j liâ konkreetlaž râtckjemvue'jj,** hâ't mâka râtckjem diõtt mainstummuž, jee'res ärra serddmõš le'be râtckjummuž vuäžžõõttmõš. Jõs neezzan jorrd kue'dded viõkkvää'ld tuejjei, säärn su'nne vuä'ppes looppâst äârrai vie'kkteei õhtsažtuejjtuejjlain, ko'st son vuäitt vuäžžâd vuä'ppõõžžid râtckjumša õhtteei kõõčmõõžžin.

Õõlgçi-a mu'st kässjõõttâd äšša?

Jeä'l piij kidd čõõ'Imääd viõkkvää'ldest, pâi vää'ld viõkkvä'ldd mainnsen. Tõ'st vuäitt lee'd šurr miârktõs viõkkvää'ld puuttmõššân. Šuurmõs vue'ss oummiin oudd äärv tõõžž, što sij puârastpi'rggumšest äâ'net huõl, hâ't i jiâ tâ'l seämmast ni haa'led mainsted jiijjâs vue'jjest tää'rkben le'be hâ't huõll ij le'čči ni voo'ps. Lij samai panntuõttlaž, što ää'sš mottje'çi hue'nab ärra tõn diõtt, što ton põõutak olmma tuu õõldâsoummu puârastpi'rggumšest. Määngas oummu ä'ne huõl tõ'st, što kässjõõđee'l viõkkväldda sij seäkkne nuu'bbi aa'sšid. Dââma šõddâm viõkkvää'ld vuei'tet vól i äâ'nned privattä'sšen, kââ'tt ij kuulče jârrsid. Muu'st kuuitâg, što liâ vue'jj, koid kässjõõttmõš da kõ'skke puâttmõš ko'le ve'rggñii'kkid (kiõčč pâäi'kest "Mâi'd vuäitam tuejjeed, jõs jõõudam viõkkvää'ld vuei'nn'jen").

Mä'htt väaldčim ää'sš mainnsen?

Vää'ld viökkvä'ldd mainnâz vuâlla, gu leäk neeznin kuei't kõõs. Vuaitak ouddm. altteed säärnee'l: "Leäm samai piäkkõõttâm tuu diõtt, gu leäk leämmaž čuu't leekkte'm änn'jõž poodd." Säärn su'nne veä'r piäkkõõttmõ'sše. **Kõõjj viökkvää'ldest vuõ'ggest, leäša mie'tt-täbddsaz naa'lin.** Nääi't čuä'jtak su'nne, što viökkvää'ld ij taarbâž peittad, pâi tõi'st vuäitt mainsted. Jeä'l pääkkad neezzan mainsted, jõs son ij haa'led, säärn kuuitâg, što son vuäitt pâi haa'leen saggstõõllâd tuin.

Lij vuei'tlvaž, što neezzan keälldd viökkvää'ld le'be älgg peälšted äummžes. Son ij viä'lttem vöi leäkku vaalmâš miõttâd, što son jeäll viökkvä'lddsaz paarrkõskvuõđâst le'be son vuäitt lee'd straammâst vue'jjes diõtt. Lij še vuei'tlvaž, što son ij tuõstt mainsted ää'sšest, gu pâäll säärnam seu'rrjõõzzid. Vuäitt še lee'd, što son ij haa'led tuu ää'nem huõl jeä'nab. Jõs viökkvää'ld vue'lnn lij ää'um, ää'sšest mainstem kõõddâs vuäitt kaggâd suu põõlâs tõi'st, mä'htt jarraz vue'jj vuei'nne – što son lij "ää'ppte'm" le'be ij leäkku"ääumnašsem ää'um".

"Ij taarbâš fi'ttjed mârddnalla vuei'teen lee'd vie'kķen."

Mä'htt vuaitam vie'kķted?

- **Kuvddâl.**
- **Ääsk, mäi'd neezzan säärn da čuä'jet fittjõõz.** Täuujja viökkvää'ld jeänab peitat da occnjõõššâd gu leeigtet. Jõs sättjak tobddâd viökkvää'ld tuejjeei, tu'st vuäitt lee'd vaiggâd äskkad, što son lij viökkvä'lddsaz seä'brjõõttâmtaaurõ'sše. Viökkvää'ld tuejjeei vuäitt toi'mmjed jeärsviu'ím samai jee'resnalla gu ääreem kuei'test neeznin.
- **Uu'd su'nne tobdtõõz tõi'st, što son lij tuõsttâm mainsted tu'nne viökkvää'ldest.** Viökkvää'ldest mainstummuš õõlgat jiännai sme'llkõsvuõđ.
- **Ho'hsse, što viökkvää'ldest vuei'te šõddâd määngnallšem seu'rrjõõz.** Ouddmeärkkan jee'resnallšem da jättlânji vaajtõõvvi toobdmiõl – straamm, vie'rrvuõtt, šeämm, ää'ppte'mesvuõtt da pâäll – liä no'rmaal reaktio pannno'rmaa'le vuäkkâ. Še ouddm. čârradvuõđ da jee'resnallšemvuõđ tobddi, činlmõõvvâmvaiggâdvuõđ, vuäđđjemvaiggâdvuõđ, tie'ddinâä'er, lâssnam vuäivvõõttâmaunnsi äänmõš da vaiggâdvuõđ ooumažkõskvuõđin vuei'tte lee'd viökkvää'ld seu'rrjemsvaikkõõz.
- **Šiõhtlõõđ viökkvä'ldde tuõđlânji da vää'ld čio'lgg maal: viökkvä'ldd i'llak ni kuä'ss vuõ'ggest.** Jeä'l vannaš neezna šõddi vaar. Viökkvä'ldd lij hue'nes nu't fyysisk gu psyykklâž tiõrvâsvuõ'tte.

- **Säärn, što viökkvä'ldd i'llak suu veä'r da što ij ni mii uu'd vuõiggâdvuõđ viökkvä'ldd.** Vuaitak ouddmeärkkan säärnad: "Muu miõlâst taaurõõššâd ij ci'stste tuu nu'tt mä'htt õõlgči" le'be "Viökkvää'ld äänmõš i'llak ni kuä'ss primmum ij-ka pue'rr ä'sš, ij ni pie'llkuei'm beä'lnn".
- **Vie'kķet suu raajjâd jii'jesna'ddjõõzses.** Uu'd su'nne maacctõõz tõi'st, što son lij se'lvnam da vuäittâm ää'nned huõl aarg määngain aa'sšin viökkvää'ldest huõlkani.
- **Ci'stste suu vuõiggâdvuõđ tuejjeed jii'jjes tu'mmstõõgg, hä't i le'čiči jee'res miõl.** Uu'd še suu kulttuursaž le'be ääskvaž äärvid. Säärn su'nne kuuitâg, što ij kulttuur lebe ääskldõk uu'd vuõiggâdvuõđ viökkvä'ldd.
- **Ta'rjjed vie'kķ ouddm.** pärnai häiddjummsa da pävvrõõžžmest. Arggaa'sši da da rutiin tuejjummuš lij vääžnai. Vuaitak taarbšeen vue'lgğed mie'ldd dâhttra le'be pâä'les-stroittla.
- **Säärn su'nne kääzkkõõzzin,** kook liä peäggatum tän vuä'pstõõz looppâst da sme'llkâât suu vä'ldded õhttvuõđ ve'rgğni'kķid, jõs vue'jj rä'tkķummuž tõi'st tuu miõlâst õõlgat. Muu'stt'ed, što son vuäitt še säittad täid kääzkkõõzzid da kõõččâd vuä'pstõõzzid. Še viökkvää'ld õõ'nni persoonid liä kääzkkõõz, leäša vie'kķ ooccmõš lij viökkvää'ld tuejjeei jii'jjes vasttõõzzin.
- **Ään su'nne õhttvuõđ, da põõšš taaurõššân.** Ääi'jpoddsaz saagstõõllmõš õõldâsoummuin vuäitt lee'd su'nne samai vääžnai.

- **Uu'd tuärjõõz su'nne še tâ'l, jõs viökkvää'ld tuejjeei ääcc vie'kķ viökkvä'lddsaz tuäimmjummsa.** Vue'kķ cäunn täujja tuäivid viökkvää'ld looppmõõžžâst, leäša vie'kķ ooccmõš ij leäkku stannmõš taaurõõž ää'nem viökkvää'ld puuttmõ'sše.
- **Jue'tk suu tuärjjeem še tâ'l, jõs son kuäđ viökkvä'lddsaz taaurõõž.** Öõldâsoummu vuei'tte taarbšed määngnallšem tuärjõõz da sme'llkâ'tted tuejjeem õđ jie'llem da tuõibbeen viökkvää'ldest. Son vuäitt še taarbšed ämmatvie'kķ le'be ää'u'k verddsaztuärjõõzjou'kķe vuässõõttmõõžžâst.

Aa'sšid, koid vuaitak säärnad:

- Mä'htt vuaitam vie'kķted tuu?
- Ääskam, što vuaitak jiočč säärnad, mii le'čiči pue'rmõs rä'tkķõs tän pooddâst.
- Mä'htt taaurõõžž tuäimmjummuš lij vaikkam tu'nne?
- Mä'htt pärnai reag'stste taaurõõž tuäimmjummsa?
- Leäm pe'cclest, mäi'd son vuäitt tuejjeed tu'nne da pärnaind.
- Mii tuu miõlâst vuäitt rä'tkķeed vue'jj?
- Mii tuu põõlâd vue'lgğmõõžžâst?
- Mii tuu põõlâd, jõs kuäđđjak?
- Ton leäk hää'skes da rä'kķstemnallšem ooumaž da kaibbjak pue'rr jie'llem.

Mâi'd ij ka'nnet tuejjeed?

Gu saagstõolak viõkkvää'ldest aarra neezznin, lij šiõgg lee'd teädlaž aa'sšin, kook jiâ täujja vie'kket le'be kook vuei'tte jo-ba muärrad tuännai kõõskâst va'lljeei na'ddjõõz.

- **Jeä'l vie'rred le'be uu'd tobdäd vie'rrvuõđ viõkkväldda jõuddmõõžžâst neezzan.**
- **Jeä'l ni kiččlõõđ se'lvted viõkkvää'ld "veä'rid",** pâi činlmõõv kiččlõõddâd viõkkväldda jõuddam tuärjummša.
- **Jeä'l ärvstõõl neezzan,** hâ't i son säärnči rä'kkstem taaurõõžž le'be jõs son mäcc määusat viõkkvää'ld tuejjei ärra. Viõkkvää'ldest keässõõttmõš lij täujja ku'kes proses. Jeä'l pääkktet suu vue'lğğed taaurõõžž ä'rnn meädda.
- **Jeä'l kritisâstt suu taaurõõžž.** Säärn su'nne, što ij ni keäst leäkku vuõiggâdvuõtt lee'd tu'nne viõkkvä'ldsaž.
- **Jeä'l uu'd vuõigg vuä'ppõõzzid** le'be säärn, mâi'd ton tuejje'čik suu sâjja. Jõs neezzan haa'lad lee'd jää'kkte'kani tuu vuä'ppõõzzid, son ij vie'lttkani teä'nab tuõsttči mainsted tu'nne vue'jjest vuõ'i'ğğest pue'ttiäi'jest.

Mä'htt õõldâsoummu staanvuõđ vuäitt pue'reed?

Pukin tää'rkmõš lij smiõttâd, mä'htt neezzan vuäitt juâtkast cõggend viõkkvää'ldest. Staanvuõ'tte õhtneei kõõččmõõžžid lij šiõgg vä'ldded še lokku tâ'l, gu neezzan lij kuäđdam viõkkvää'ld tuejjei.

- **Aalmilaž jie'ttnâamar lij 112,** ko'st vuäžž õhtvuõđ še pää'lsa.
- Sme'llkâtt neezzan vä'ldded õhtvuõđ vie'kkteei tuejjkruuggid.
- Jõs neezzan lij jõuddam viõkkvää'ld vuâlla, **sme'llkâtt suu occõõttâd dâhtra** vuei'tlvaž sõrgg šõddmõõžž mânŋa. Võõ'jji hââid lââ'ssen lij tää'rkes, što šõddmõš da vä'jj dokumentâ'sted vuei'tlvaž vuõiggâdvuõđproseess diõtt, hâ't i neezzan ij tâ'l ni smiõttči ouddm. reä'kkõsi'lmmtõõzz tuejjuumuž. Dâhhtartuõđštõõžž vuei'tet äâ'nned še vuäđdõõttmõššân äldnemkiõldooccmõõžžâst.
- **Reä'kkõsi'lmmtõõzz tuejjuumuž** lij o'dinakai läagglaž nää'll piijjad tuejjei vasttõ'sse. Tõt čuä'jat viõkkvää'ld tuejjeja, što viõkkvä'ldd i'llak pue'rr ä'sš da jiâ-ka ni keäzz tõn

soovaš da što tõt älgg puuttâd. Še reä'kkõsi'lmmtõõzz vuei'tet äâ'nned äldnem –kiõldooccmõõžžâst vuäđdõõttmõššân. Säärn neezna, što vuäitak taarbšeen vue'lğğed suu mie'ldd tuejjeed reä'kkõsi'lmmtõõzz, leäša jeä'l pääkktet suu, jõs son i'llak jiočč vaalmâš mõõnnâd pää'les ärra.

- Säärn neezna **äldnemkiõldâst.** Äldnemkiõlddja meärruum persoon ij vuäžž vuei'nliõõttâd, kiččlõõddâd vä'ldded õhtvuõđ le'be seu'rrjed kiõldin suõjjuum neezzan. Še piärrise'st äldnemkiõld lij vuei'tlvaž vaajtõsmäinn, kuä'ss viõkkvää'ld tuejjei ou'ddel peäggtummu rää'jtõõzzi lââ'ssen mie'rreed mõõnnâd meädda õhttsaž doomâst. Lââ'steäid äldnemkiõldâst vuäžž ouddm. pää'lest . Jõs neezzan haa'lad oocâd äldnemkiõld le'be tuejjeed reä'kkõsi'lmmtõõzz su'nne šõddâm tuejast, vuäitak nu'tt haa'leen ta'rjioõttâd tuõđsteejen. Tõn mäai'nest tu'st lij šiõgg registõõllâd tuejjeem viõkkväldda õhtteei vuâmšumšid (šõddmõš–ääi'j, pei'vmeä'r dno.).
- Vie'kket neezzan smiõttâd, **mä'htt son taarbšeen peäss jätlânji äâugas doomâst da koozz son vuäitt mõõnnâd jeä'dest.** Son vuäitt ouddm. smiõttâd mõõn-ne rutiin, koon diõtt son jeäll podd pooldi äuggan (rooskid viikkmen, pie'nne äuggan vaažtummuš dno.). Säärn su'nne staandoomin.
- Vie'kket neezzan noorrâd **staanlaauk,** koon son vuäitt see'lted hie'lkeld vuäžžamnulla äarra da staanni päai'kest. Laaukâst lij šiõgg äâ'nned hâ't tie'ğğid ouddm. taksi

vääras, lei'ğğlokkcoudi domoi da au'tte, lei'ğğpihtsid jioccses (da päärnâid), põõzzõõttâmneävuid, talkkâz di tää'rkes ä'sškee'rj da persontuõđštõõz (le'be tõi kopia).

- **Vuei'ttve'ted še suäppâd mõõnne tiõttsää'n le'be miärk,** koin neezzan vuäitt u'vded saagg tu'nne taarbšeen vie'kk.

Mâi'd vuäitam tuejjeed, jõs jõõudam viõkkvää'ld tuõđsteejen le'be kuulam viõkkvää'ld jioñid le'be akkõõllâm?

Soi'tte tä'lles aalmilaž jie'ttnâamra 112. Ämmatsiltteei jie'ttkõõskõspei'vvrõõtti t arvtä'le šõddâmvue'jj da pe'jje taarbšeen vie'kk päai'k ool.

Jõs tu'st lij vuei'tlvažvuõtt saagstõõllâd neezznin tâ'l, gu kõõskte'mes vää'rr ij leäkku, kõõjj haa'lad-a son tuu säittam pää'lsa. Neezzan vuäitt põõllâd, što pää'lsa säittmõš pâi hue'nad vue'jj suu beä'lnn juurdee'l. Jõs neezznest liä ääi'jab hue'nes kiččlâsttmõõžž ve'rğğni'kkîn, õhtvuõđ välldmõš pää'lsa vuäitt lee'd põõlteei. Ouddm. jânmasi'rddi neezzni vue'kk vuäitt lee'd näkam, jõs sij vue'lğğem-määdast neezzni vuõiggâdvuõđ jiâ leäkku teäuddjam, jiâ-ka sij tõn diõtt luõ'tte ve'rğğni'kkid.

”Rätkkjem mânŋa le'jjem samai levvjam. Päärna taarbše muu, leäša jie'llem leäi strääšnai. Na'zvaani huõl âânnmõš da konkreetlaž veä'kk doom hââidast vie'kkte vuei'tted peei'vest nu'bbe.”

Âann huõl jįjstad!

Huõll viõkkvää'ld vue'lnn âarra
õõldâsoummust vuäitt lee'd stresseei
da tuejjeed še tu'nne seämmanallšem
reaktioid gu viõkkvää'ld vue'lnn âarra
neezzna. Põõl, tu'sštõõvnmõõžž,
viõggte'mesvuõđ da šeäm tobddi liä
takainallšem da no'rmaal reaktio. Še
ton taarbšak ääi'j kiõtt'tõõlläđ jįjįjäd
jurddjääd da tobddid. Lij tää'rkes, što
âanak jįjstad da jįjįjad taarbääd. Âânn
huõl, što še ton vuäžžäk taarbšem
tuärjįõžž.

Tu'sštõõvnmõõžž tobddi

Tu'sštõõvnmõõžž le'be maantõõttmõõžž
tobddi liä luäđlaž. Põõšš kuuitäg
neezzan paaldâst, hâ't i jįõk fi'ttje'ci
suu fi'ttjumšid. Viõkkvää'ldest
keässõõttmõš lij täujja ku'kes proses
da šurr jie'llem-muuttâs, kää'tt ij šõõdd
samai jâttlänji. Vuäitak sârnnađ, što
põõlak suu peä'lest, leäša tõ'st huõlkani
leäk suu tuärjįõšsân. Muu'stt'ted jįjįjad
tõ'st, što tuärjįõs lij tää'rkes da što
tõ'st liä positiivlaž vaikktoõžž, hâ't i
viõkkvää'ldest âarra neezzan ij ää'n ni
silte'ci õlmeed tön.

Vuei'ttmõš

Leäkku realistlaž tön mäai'nest, mõõn
jįännai da mäkam tuärjįõžž vuäitak
u'vdded. Toobd jįjįjäd raajääd. Vuäitak
tuärjjeed õõldâsoummu tä'lk tä'l,
gu âanak še jįjstad huõl. Muu'st,
što ton jįõk leäkku vasttõõžžâst
šõddâm viõkkvää'ldest jįõk-ka tön
puuttmõõžžâst! Neezzan vuäitt oocčâđ
tuärjįõžž še tän vuäppaz looppâst
peäggatum kääžžkõõžžin. Še tu'st lij
vuõiggâđvuõđt vuei'tted lee'd staañâst
da vuäžžâđ vuäka tuärjįõžž. Maainâst
keän-ne äasklaž oummin le'be vää'ld
õhttvuõđ vie'kkteei tuejįkruuggid (kiõčč
päai'kest "Vie'kkteei tuejįkruuggid").

Neezzni määngnallšemvuõđt

Neezzni määngnallšemvuõđin
miärktet tä'st vuäppsest spesial -da
uu'ccbõs jou'kke kuulli neezznid.
Straamm da pääll lij mie'ldd juõ'kk
paarrkõskvuõđtviõkkvää'ldest.
Uu'ccbõs jou'kke kuulli neezzni sâä'jest
tõk šâ'dde määngkeärdsi'žžen.

Âkkõõvvâm neezzan

Viõkkvää'ldd paarrkõskvuõđâst lij
vuäittam juä'tkkjed ee'jjid le'be tõt
lij älggâđ taaurõõžž puõccen da
toi'mmjemoodd njuõrreen. Âkkõõvvâm
neezzni vue'kk lij täujja samai vaiggâđ
puä'đeen ku'kes äiggâđsâst viõkkvää'ld
tuejjeem traumatisâsttõõžžâst da
mue'kkest, jįjįjâs viõkkvää'ri da sosiaalaž
tuärjeemsâ'mmõõžž occnumšest,
âkkõõvvâm uuhrid jurddum kääžžkõõžž
puuttmõõžžâst le'be hue'nest
ekonomiast. Še äkkõõvvâm neezznid
šõddei viõkkvää'ldest vä'lddvue'ss lij
paarrkõskvuõđtviõkkvää'ld⁴. Lää'ssen
mue'kk lää'zzat, jõs viõkkvää'ld
tuejjei lij jįjįjâs päärnaž le'be
päärnapäärnaž. Jõs na'zvaanân le'be
ruättân vuämšak äkkõõvvâm oummu
jõuddam viõkkvâldda, vää'ld tön
ci'sttjee'l mainnsen. Ää'kk ij leäkku cõgg
mõõnnâđ staando'mme.

Reä'kkõõžžid tuejjei neezzan

Reä'kkõõžžid tuejjeäm neezzan vuei'tte
lee'd seämma poodd viõkkvää'ld
uuh, tuejjei da tuõđšteei. Tõt, što lij
vie'rrlõõvvâm reä'kkõ'sse, ij uu'cced
neezzan vuõiggâđvuõđt vuäžžâđ
vie'kk da tueibb jįjįjâs toobdâlm
paarrkõskvuõđtviõkkvää'ld uuhrrân.

4 AVOW-tu'tkkummuš äkkõõvvâm neezzni
viõkkvää'ldest 2010
[thl.fi/documents/10531/104655/AVOW_
nettiversio_suomi.pdf](http://thl.fi/documents/10531/104655/AVOW_
nettiversio_suomi.pdf)

Jânnmasi'rdineezzan

Jee'res kulttuurâst Lää'ddjânnma
puättam neezzan ij täujja tie'đ
mäkam vuõiggâđvuõđt su'st liä
Lää'ddjânnmest. Lää'ddjânnmest
neezznest lij vuõiggâđvuõđt
mie'rreed jįjįjâs rää'ppest,
cõggõõttmõõžžâst, abortâst
dno. Ämmatvie'kkteei liä vuõss-
sää'jest neezzni vuõiggâđvuõđin
mainstummšest, gu sij reäugâ'tte
jânnmasi'rdineezznin. Na'zvaan
le'be dommâaldas vuäitt vie'kkted
neezzan kaunnâđ ämmatnee'kk.
Monika Naiset - liitto lij
organisaatio, kää'tt vie'kkat juõ'kk
â'rnn Lää'ddjânnmest.

Roman-neezzan

Romanõhttsažkää'dd čâänn roman-
neezzan ä'rbbvuõđlaž meäldlaž
neezzanroo'le, ko'st vuäitt lee'd vaiggâđ
keässõõttâđ. Tãn diõtt roman-neezzna
šõddi viõkkvää'ldd kuäđđai hie'lkelđ
peittu. Roman-neezzan jeä'lle heervteei
sää'jest äumma, romanõhttsažkää'dd
di pirrõõvvi õhttsažkää'dd õõlgtõõžž
kõõskâst.

Õhttsažkää'dd äälgbeällsâž
veä'kk lij roman-neezznid aabâs
tää'rkes, gu roman-neezzan
jįjįjâs toi'mmjemvuäittmõõžž
da vuäittmõõžž tuärjįõđttâđ
õõldâsoummid liä viõkkvää'lddvue'jjin
rää'jtum. Staandoomi da jee'res
tuärjįõskõõskõõžž miärktõs roman-
neezznid lij samai šurr.

Sooggbie'Il da seksuaaluu'ccbõsjoukk

Seamma sooggbie'Il áárrai paarrkõskkvuõðást piâr- da âaldaskõskkvuõttviõkkvä'ldd lij kuu'kkeld seamma gu viõkkvä'ldd heteroseksuaal'laž kõskkvuõðin. Piârviõkkvä'ldd, koon täävtõssân lij kontrollá'sttd nuu'bb vue'ssbeä'l, lij miälggâd seämmanallsem. Viõkkvä'ldd saž kõskkvuõðin viõkkvää'ldest muõkkšâ'vve še piârri päärna. Viõkkvä'ldd seamma sooggbie'Il áárrai paarr- da âaldaskõskkvuõðást lij možât vöi jäävtõõvsab gu takainalla. Heteronormativsâst õhttsažkâä'ddest jeällmõš rääj ju'n jijstes heervtem sooggbie'Il- da seksuaaluu'ccbõsjouki paarrkõskkvuõðid. Tarbb peittad viõkkvä'ldd vuäitt lee'd jee'res paari šuurab, gu päi käunn'je oummu, ouddm. ruäð, keäi miõlâst pie'llkuei'm ij ni voo'ps leäkku suävlaž jälsted õõutsâä'jest. Teärmmazpuägganpiârriest jie'lli vuäitt ju'n muðoi še vuei'nned jõuddâm çõðð ääi'j tuõðšted piârri "kuddvuõð", tá'l viõkkvää'ld vuäžžai ij haa'led mainsted piârviõkkvää'ldest. Lää'ssen viõkkväldda jõuddam õhttkuuaððjem pääll lij šurr, jõs jiiijâs õhttsažkâ'dd lij čäävas da na'zvaankruugg lij šurr. Mainnsen vä'lddmõš lij kuuitâg tää'rkes, što vue'kk älgg pu'rğğned da puärnummuš vuäitt ä'lğğed.

Lää'mes neezan

Lää'mes niõð šõddeet da lää'mes neezan sme'llkää'ttet päi vöi jie'lled paarrkõskkvuõðtaa. Paarrkõskkvuõttviõkkvä'lddvue'jjin lää'mes neezan vuäitt vie'kk sää'jest jõuddad vie'rri'žžen. Mõõn diõtt mõ'nnik tääz, mõõn diõtt jioķ põõššâm jiõččnad! Pirrõõz teäddaz da kuä'ss-ne neu'rräab vuärddmõðžž, što kõskkvuõtt puudči tuejee tõn, što lää'mes neezan keäčč çõðð suõrmi aivv čuu't kõrr aa'ššid. Lää'ssen pie'llkuei'm vuäitt lee'd tää'rkmõš le'be tää'rkes veä'kk aargâst. Pie'llkuei'm vuäitt põõlted stroittla jõuddmin le'be päärnai viikkmõðžžin, jõs neezan ij "jää'kket" suu. Jeärnsid pie'llkuei'm vuäitt vaikkted vuõ'i'ğğest säärnee'l sankkren. Öõldâsuummin puäðči šiõhtlõõttâd lää'mes neezan paarrkõskkvuõ'tte positiivlânji. Jõs vuämmaš viõkkvää'ld le'be vuällä vä'lddem miärk, lij tuõði na'zvaan tuejj vä'ldded ä'sš neeznin mainnsen. Lää'meskääžkõslää'jj meäldlaž kääžkõsplaan veäkkä neezan vuäitt vuäžžad jie'llma jee'res vie'kkteei gu ouddm. tõn viõkkvä'ldd saž pie'llkuei'm. Plaân tuejjummuš jä'ttai vää'ldde'l õhttvuõð jiiijâs vuu'd lää'meskääžkõõzž sosiaaltuejili'žže. Na'zvaanân vuäitak ä'lğğed tuärjjõsoomžen kääžkõsplaânâst da vää'meskääžkõslää'jjest vuäžž lää'mesorganisaatioin da interneettest Lää'meskääžkõõzži kiõttkee'rjest⁵. Reä'kkõsuhrrdirektiiv valdd lokku jeä'rben lää'mes uuhr (ouddm. pääi'kk 15 da 57)⁶.

Viõkkvää'ld vue'Inn áárrai vuõiggâdvuõð

Viõkkvää'ld vuällä jõuddam persoonâst lij vuõiggâdvuõtt tuejjeed reä'kkõsi'Immtõs da vuäžžad tõõz kuulli tuärjjõõzž päälsest da taarbseen lää'kkveä'kk-kontrest. Reä'kkõsi'Immtõõzž tuejjummuš sme'llkäätt da tõn hiälpad, go uuhr vuäžžamnalla liä tuäddlõs tuärjjõskäžkõõzž. Ve'rğğni'kkîn älgg še va'sttee uuhr i'Immtõ'sse ciistee'l, mooččâstooblânji, ämmatčeä'ppsânji da iilbšekani. Täk ou'dde u'hrre vuäittmõõžž piässâd meädda nobstõõvvest uhrân jõuddam pirrõõzžâst. Uuhrâst lij vuõiggâdvuõtt vuäžžad suu tuejjeem reä'kkõsi'Immtõõzžâst keerjlaž ravvummuš.

Reä'kkõõzž uuhrâst lij vuõiggâdvuõtt vuäžžad dâhttar vie'kk le'be jee'res sosial- da tiõrvâsvuõttkääžkõõzžid, hâ't mâka sosiaalpei'vvrõõttmõõžž, puõccipõrtthâäid di fyysisk da psyyklaž tõrgsmõõžž viõkkvää'ld seu'rrõssân šõddi fyysisk da jioğgsaž vää'jjid seamma oudldõõzžin gu jee'res ä'sšnee'kk.

Uuhrâst lij vuõiggâdvuõtt vuäžžad teäð ju'n áárrai tuärjjõskäžkõõzžin. Jõs uhr oudl lää'v, pääl'ses le'be jee'res vuõsstu'tkõemve'rğğneķ vuäitt vää'ltded suu õhttvuõðteäð tuärjjõskäžkõ'sse, ko'st vää'ldet su'ne õhttvuõð. Uuhr vuäitt ää'nned tuärjjõspersoon

reä'kkõsää'sš kiõtt'tõõllâm jee'res kõõskin. Uuhr vuäitt raukkâd tuärjjõspersoonân haa'leem persoon. Uuhrâst lij še vuõiggâdvuõtt ää'nned vuõiggâdvuõðlaž vie'kkteei reä'kkõsi'Immtõõzž tuejjummušest, vuärntummšest da vuõiggâdvuõttjäätmõõžžâst. Vie'kkteejen vuäžž toi'mmjed ä'sšvuejjai, julkinen lää'kkvie'kkteei le'be lää'v vuäžžam vuõiggâdvuõttjäätmõõšvie'kkteei. U'cc- da kõskkvuõttin vuäitt lee'd vuäittmõõs vuäžžad valdia vuõiggâdvuõttvie'kk.

Jeä'rab lää'des jie'llemvue'jjest da sää'jest õõlgçi u'vdded spesiaaltuärjjõõzž da vuõiggâdvuõðlaž suõjjõõzž. Näkam spesiaaltuärjjõõzžid vuei'tte kuullâd ouddm. suõjj da staani jälstempäi'kk. Uuhrin, kook liä jeä'rab šurr vää'rast šõddâd reä'kkõstuejjei tuäimast nu'bbsâjjsânji le'be tääu'je'ld uhrân le'be põõltõõllmõõžž le'be vuällemtuäimi vuällsi'žžen lij vuõiggâdvuõtt persoonlaž ärvtõõllmõ'sše kuõskee'l uuhr taarbšee'm jeä'rab suõjjeemtaarbid.

Lää'ssteäð viõkkvää'ld vuällä jõuddam vuõiggâdvuõðin vuäžžak ouddm. täin interneetseidain:

Vuõiggâdvuõttministeria:

Teäð reä'kkõs uuhr vuõiggâdvuõðin. riku.fi/binary/file/-/id/117/fid/1716

Pää'les:

poliisi.fi/rikokset/rikoksen_uhrit

Oikeusministeriö 2015.

Lää'jjiseättmõõžžâst šiõgg tuäimjummušid – čuä'jtõs reä'kkõõzž uuhr sää'j ouudâsviikkâm diõtt Uhrropoliittlaž tuäimkkâä'dd loppaportt. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76583/om_13_2015_valmis.pdf?sequence=1

5 Ojala Matti 2011. Lää'meskääžkõõzži kiõttke'rjj. <https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja> ja <http://thl32-kk.lib.helsinki.fi/handle/10024/80408>

6 Euroop union veerglaž löstt 2012. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=EN>

Vie'kkteei õhtsažtuejjkruugg

Naisten Linja (Neezni Linjj)

www.naistenlinja.fi

Määu'ste'm vuä'pstõõz da tuärjjõõz viökkvää'ld le'be tön vaar vuälla jõuddam neeznid

da niõdid da sij õöldäsoummid. Neezni Liinjâst vuäžž teäđ še jee'res vie'kkteei õhtsažtuejjkruuggin.

Raiskauskeskus

Tukinainen

(Raiskjemkriiskõõskõs)

www.tukinainen.fi

Raiskjemkriiskõõskõs Tuärjõõsneezan oudd tuärjjõõz, vie'kk da vuä'pstõõz seksuaalreä'kkõõz uuhrid, sij õöldäsoummid ja uuhrin reäuggjid.

Turvakodit (Standaard)

www.nettiturvakoti.fi

Jee'res beä'lnn Lää'ddjännam liä Vuõss-- da staandoomi littu kuulli di koo'ddi le'be jee'res tuejjkruuggi äännem staandoom. Jee'res päi'kk-koo'ddi õhtsaždeäđ käunn'je interne'tt--seeidain.

Monika-Naiset Liitto ry

(Monika-Naiset Lett rõ)

www.monikanaiset.fi

Turvakoti Mona te'lfon 24č
045 639 6274

Tuärjjõõz viökkväldda jõuddam jännmasi'rdineeznid.

Varjo-hanke (Varjo-ha'ñkkõs)

www.varjohanke.fi

Rättkjem mângja viökkvä'lddasaž vää'jj vue'lnn jie'lli piärri staañvuõđ lää'zztummuš da vajjummuš ouddälcõõggõõttmõš.

Oikeusaputoimistot

(Lää'kkveä'kk-koontâr)

www.oikeus.fi

Lää'kkveä'kk miärkat tön, što meerlaž vuäitt vuäžžad jiõccses vuõiggädvuõdlaž ää'sš häiddmõõž diõtt vie'kkteei päi le'be vuäzai valdia vaa'rin. Lää'kkveä'kk kätt puk vuõiggädvuõdlaž aa'sšid. Tuõdâš viökkvä'lddreä'kkõõz da seksuaalreä'kkõõzi uurr vuäitt puäđõõzzin huõlkani vuäžžad valdia vaa'rin mä'hssem vuõiggädvuõttjäätmõšvie'kkteei.

Lää'kkvie'kkteei vuäitt lee'd ju'n-a le'be õlmlaž lää'kkvie'kkteei, ä'sšvuejjai (www.asianajajaliitto.fi) le'be jee'res jurist. Vuõiggädvuõttvie'kk vuäitt vuäžžad še veä'nccrättkjem da päärnai jeä'lteeiää'sš-- da vue'i'nnlõõttâmaa'sšid õhttee'l. Jee'res päi'kk-koo'ddi õhtsažvuõdteäđ da lää'ssteäđ Interne'tt--seeidain.

Reä'kkõsuhrrpei'vvrõõttmõš

www.riku.fi

Reä'kkõsuhrrpei'vvrõõttmõõžž (RIKU) tuejjan lij pue'reed reä'kkõõz uuhr, suu õöldäsoummu da reä'kkõsää'sš tuõdšteei sää'j vaikktee'l da puu't'tee'l tuärjõskääzkkõõzzid

Lyömätön Linja Espoosta

www.lyomatonlinja.fi

Lyömätön Linja lij miärktum persoonid, keäk liä äännam le'be pä'le ää'nnem viökkvää'ld piärrest le'be jee'res õöldäs kõskkvuõđast.

Nollalinja (Noll-linjj)

080 005 005 24č te'lfon

Noll-linjj äälaskõskkvuõttviökkväldda da neeznid šõddi viökkväldda.

